

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Appendix ad præcedentem disputationem disputat. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

Causa prima & secunda partialitate sui causa, non vero effectus.

Causa essentialiter subordinata non semper ita affecta, ut superior moueat inferiorem.

Quorundam sententia.

Peccatum, etiam materialiter sumptum, cur Deo non sit tribuendum.

effectus, ita ut neque Deus per solum concursum vniuersalem sine causis secundis, neque causa secunda sine concursu vniuersali Dei sufficiant ad effectum producendum. At cum dicimus, neque Deum per concursum vniuersalem, neque causas secundas esse integras, sed partiales causas effectuum, intelligendum id est, de partialitate causa, ut vocant, non verò de partialitate effectus: totus quippe effectus & à Deo est, & à causis secundis, sed neque à Deo, neque à causis secundis, ut à tota causa, sed ut à parte causa, quæ simul exigit concursum & influxum alterius: non secus ac cum duo trahunt nauim, totus motus proficiscitur ab vnoquoque trahentium, sed non tamquam à tota causa motus, siquidem quibus eorum simul efficit cum altero omnes ac singulas partes eiusdem motus. Si verò sermo sit de integra, siue tota causa, non omnino, sed in aliquo gradu causa, tunc Deus per concursum vniuersalem est causa integra in gradu causa maxima vniuersalis, eò quòd nulla alia cum eo concurrat in eo gradu causa, eodemque modo variæ causæ secundæ possunt esse integræ eiusdem effectus, quæuis in suo gradu, ut sol, & equus comparatione alterius equi generandi, sol quidem ut causa vniuersalis, equus ut causa particularis.

Ex dictis præterea intelligitur, quando causa subordinata sunt inter se, ita ut alia sint magis, minus vniuersales, alia particulares, necesse non esse, ut superior in eo ordine semper moueat inferiorem, etiam si essentialiter subordinatae sint inter se, & à se mutuo pendeant in producendo aliquo effectum: sed satis est si immediatè influant in effectum.

DISPUTATIO VII.

Appendix ad præcedentem.

Post concordiam editam non defuit, qui, cum nostram de hac re doctrinam magna ex parte transcripserit, & ad suum institutum accommodauerit, nonnulla tamen impugnet, atque in his, quæ subiungam, à nobis dissentiat.

In primis, ad omnem vniuersam actionem naturalem, quæ moraliter mala non sit, siue ea sit liberi arbitrij, siue alterius agentis naturalis, duplicè proculdubio concursum seu influxum Dei generalem constituit. Vnum quo immediatè inmediate suppositi influit in actionem & effectum, verbi gratia in calefactionem, quæ ignis calefacit aquam, atque in calorem ipsum, quem in eam inducit, eò quòd, ut inquit, Deus vbique sit præsens. Alterum verò, quo immediatè influit in ipsum agens, illudque applicat ad agendum, ut ignem ad calefaciendum. Ni autem fallor, tot concursus generales, influxusque De immediatos præter omnium opinionem multiplicat, ut tales Dei præfinitiones circa actiones non malas inuehat ac defendat, quæ libertati arbitrij non modicum præiudicium inferant: de qua re disputatione vltima sermo erit.

Dixi, ad omnem vniuersam actionem naturalem, quæ mala non sit, constimere duplicem eiusmodi concursum, aut influxum generalem: quoniam alibi in eodem opere, quemadmodum negat præfinitionem Dei ad actiones liberi arbitrij malas moraliter, seu peccata, sic (nostra etiam transcribens) negat concursum Dei generalem, quo arbitrium nostrum applicetur, & moueatur ad eas actiones eliciendas: nobiscumque consentit, peccatum, etiam materialiter sumptum, Deo non esse tribuendum tamquam causæ: quoniam non habet, quòd sit materiale pec-

cati, prout ad eam actionem influit, immediatè concursu generali ex se indifferenti, ut ea, aut longè diuersa actio sequatur, sed solum id habet, ut arbitrium ipsum suo influxu particulari in eam influit, ipsamque determinat ad esse actionis contra legem Dei, atque adeò peccati materialiter sumpti: Deus autem neque applicat, neque mouet liberum arbitrium, ut ita influat, neque id vult, sed solum permittit, ut Concilium Tridentinum, sess. 6. Canon. 6. definit, vellètque Deus, ut non ita influeret, si per arbitrium ipsum pro libertate sua non flaret.

Quòd autem generales concursus seu influxus, quos hic autor ad vniuersas naturales actiones non malas constituit, diuersi in se sint, distinctæ actiones à Deo immediatè productæ, ex eo est manifestum: quòd influxus Dei immediatus in actionem & effectum, ut in calefactionem, quæ ignis calefacit aquam, & in calorem, quem in aquam inducit, non est in igne tamquam in subiecto, sed in aqua, in qua recipitur calefactio, ut bene hic autor concedit, atque de eiusmodi influxu concursiue Dei vniuersali rectè nobiscum affirmat, non esse distinctam actionem ab actione causæ secundæ, sed vnam & eandem, quæ, ut est à Deo, dicitur concursus generalis Dei, & ut est ab igne dicitur particularis concursus ignis, à quo determinatur ad speciem illam actionis: at verò ille alius influxus, & concursus Dei vniuersalis, quo ipse affirmat ignem non secus applicari, & moueri immediatè à Deo ad calefaciendum, quàm instrumenta artis moueantur, & applicentur ab artifice ad arte facta conficienda, sanè est in igne tamquam in subiecto, neque vlla ratione affirmari potest esse eandem actionem cum actione ignis quæ recipitur in aquam, aut per influxum ignis determinari ad speciem actionis. Parum ergo sibi constat hic autor, dum respondens

ad tertium nostrum argumentum (quod ipse conficit, secundum, non nihil à nostro variatum) negat, iuxta suam sententiam cõcedendum esse duplicem concursum, siue influxum Dei vniuersalem ad actionem causæ secundæ, vnum immediatum in causam & per causam in actionem & effectum, & alterum immediatum in actionem & effectum.

Sententia huius autoris, præterea, quæ disputatione præcedente dicta sunt, satis ex eo impugnatur, quòd contra omnium sententiam multiplicet concursus Dei generales, atque influxus seu actiones Dei immediatas ad actiones non malas causarum secundarum, coniungeretque velit, propter nostra argumenta, sententiam nostram de concursu Dei generali cum illorum sententia, qui concursum Dei generalem esse volunt influxum Dei in causam quæ applicetur ac moueatur ad agendum.

Item, quoniam nomine concursus Dei generalis, eum sanè influxum Dei omnes intelligunt, qui necessarius omnino est ad omnem actionem causæ secundæ, etiam peccaminosam: quare cum ad actiones peccaminosas solum admittat influxum Dei immediatum in actionem & effectum illius, qui per concursum particularem liberi arbitrij determinetur ad speciem actionis & materiale peccati, neget verò illum alium influxum, quo causa moueatur & applicetur ad eam actionem, consequens profectò est, ut is solus sit concursus generalis, quem nos dicimus: ille verò alius, quo causæ applicentur & moueantur ad agendum, sit commentitius & minime necessarius.

Præterea, quoniam sicut liberum arbitrium, sine præuia motione & applicatione Dei, elicere potest consensum in concubitu cum aliqua, cum qua non

Impugnatur.

non praecessit contractus matrimonij, itemque consensus in interfectionem illius, cum quo non est bellum iustum, ut hic autor admittit, eo quod eiusmodi actiones peccata sint: ita posset elicere eosdem numero consensus, si cum eadem muliere praecessisset contractus matrimonij, aut cum illo alio esset bellum iustum, ac proinde si illi actus essent boni moraliter, ut in concordia ostendimus: quoniam actus illi in genere naturae essent iidem numero, eademque vires sufficerent ad illos producendos variatis illis circumstantiis, quae solum efficiunt diversitatem in genere moris, ut ibidem etiam ostendimus: quare, ut liberum arbitrium operetur bene moraliter, non indiget promotione illa & applicatione per concursum praevium generalem, & multo minus illa indigent causae naturales non liberae, quae suapte natura determinatae sunt ad unum, id est, ad suas operationes eo modo exercendas, quo illas efficiunt: commentitius ergo est, minimeque necessarius is modus concursus Dei generalis cum causis secundis, sufficitque ille alius noster, qui ad omnes uniuersim actiones causarum secundarum est omnino necessarius.

Adde, promotiones istas & applicationes causarum secundarum ad suas operationes multum praerudicare libertati arbitrij nostri, ut suo loco ostendimus; numquamque assertores earum explicare posse quid sint, & quomodo fiant, neque satisfacere argumentis, quae contra eas fiunt, ut ex parte continuo subiungemus.

Sanè quod arbitrium nostrum possit sine illis elicere operationes omnes reales malas, signum manifestum est, causas secundas creatas non pendere essentialiter in suis operationibus à promotionibus & applicationibus eiusmodi, sicut pendet à concursu Dei generali per influxum immediatum in actionem, sine quo nullam omnino operationem exercere possunt: quando namque causa aliqua essentialiter pendet ab alia in suis operationibus, nullam omnino operationem exercere potest sine illa.

Neque verò (ut hic autor affirmat) naturales Philosophi naturae opus idcirco intelligentiae opus esse asseruerunt, quod Deus causas secundas moueret, & applicaret per generalem concursum ad suas operationes, quod & falsum est, & omnino ignorauerunt: sed quod vires naturales & media illis tribuerit tam accommodata ad fines cuiusque rei particulares, & ad finem totius uniuersi, ut nihil à sapientissimo artifice posset amplius desiderari, ut in concordia diximus, & supra quaest. 2. artic. 3. fusè explicauimus.

Ad id quod nos diximus in primo nostro argumento, nempe ignem, immotum prorsus in seipso, aquam sibi coniunctam calefacere, neque intelligi valere, quo motu de nouo à Deo moueatur & applicetur ad agendum, dum aquam calefacit, responderet, meo iudicio, non satis constanter: ait namque, ignem sine ulla sui mutatione producere calorem, ceterum non sine influxu Dei per modum transeuntis in ipso recepto: hunc tamen influxum semper esse in igne, quia semper actum operatur, neque hoc ponere ullam mutationem in igne.

In primis, cum eiusmodi influxus sit quippiam reale, imò actio immediata Dei in igne tamquam in subiecto recepta, qua ad agendum applicatur, negari non potest, secundum illam ignem aliter se habere nunc, quando illam recipit & applicatur ad agendum, quam prius quam illam reciperet, & ageret: atque adeo per illam mutari, praesertim cum dicitur, ignem recipere illam per modum transeuntis.

A Nisi (ut in solutione videtur subiungi) dicatur, quòd quia ignis perpetuò agit, numquamque ab actione desistit, semper recipit eundem influxum inuariatum, eaque de causa numquam se habet aliter ac prius, tametsi semper eodem influxu afficiatur atque mutetur, sed sine nouitate essendi: eo modo quo de conseruatione seu creatione Angeli sine nouitate essendi consueuimus dicere, & quaestione 10. explicatum est.

Quòd si hoc ita dicatur, in primis id non est Deum applicare ignem ad singulas actiones in particulari, eo modo quo artifex ad singula depingenda, singulasque picturae partes applicat penicillum, sed est applicare solum ignem ad calefaciendum in commune, quòd verò diuersa calefactione numero hic & nunc calefaciat, prouenit ex varia applicatione combustibilium, aut calefactibilium, facta per causas secundas, vel accessu calefactibilium ad ignem, vel ignis ad calefactibilia, non verò ex applicatione varia diuina, quae intelligi non potest, nisi variato influxu, quo ignis ad hanc vel illam actionem in particulari applicetur: & cum sit eadem ratio de igne, & de quocumque alio agente, aut applicante necessitate naturae, sequetur per applicationem, qua Deus applicat ignem ad agendum, aut quoduis aliud agens naturale, non magis Deum intendere hanc numero actionem, quam illam, neque dirigere plus ad hanc, quam ad illam, quòd pugnat cum intento huius auctoris de praefinitionibus Dei ea applicatione rerum omnium in singulari, & prouidentia Dei ea ratione rerum omnium in singulari, non in genere solum, aut in specie.

Deinde similiter est dicturus, si liberum arbitrium eliciat opus aliquod moraliter bonum, applicari quidem à Deo ad illud eliciendum: at verò si perseueret in eo opere, & simul eliciat aliud, aut extendat volitionem ad alia obiecta similiter bona, tunc quo ad illam nouam actionem, aut extensionem prioris actionis, non applicari de nouo à Deo, sed illo priori influxu minime variato, minimeque aucto, liberum arbitrium illa omnia exercere, quòd ipse non admittit: tunc enim illa noua actio, aut extensio prioris actionis, non esset ex peculiari applicatione & directione Dei, atque adeo neque ex peculiari praefinitione, eo modo quo ipse intendit.

Praeterea, quicumque concursum Dei generalem cum causis secundis consentitur, affirmant, ad singulas actiones numero necessarium esse distinctum numero concursum, seu influxum Dei generalem: posseque Deum illum suspendere circa vnam actionem, non suspendendo illum circa ceteras eiusdem agentis, ut conuincunt argumenta quae in calce sequentis disputationis conuincimus: si ergo is est influxus in causam, quo illam mouet & applicat ad operandum, concedendum est, ad singulas calefactiones, quae ab igne emanant, produci à Deo peculiarem influxum in ignem, quo illum mouet & applicat ad eam calefactionem in particulari hic & nunc producendam in tale passum, eumque influxum cessare eo ipso, quòd finitur ea actio, ac proinde, esto dicendum esset ignem perpetuò agere in hoc vel illud passum sibi approximatum, concedendum esset mutari, accedentibus & recedentibus eiusmodi particularibus influxibus.

Item, si ignis diuina potentia collocetur in vacuo, cessabit ab omni actione, & cum influxus in ignem, quo ad agendum applicatur, sit in illo per modum transeuntis, tamdiuque in ipso sit, quamdiu ab eo emanat actio: utique tunc nullus in eo erit talis influxus: si ergo Deus tunc relinquat aërem circum

Sicuti etiam
non intelligitur
in ipso à
Philosophis
haberi.

Quod ad pri-
mum nostrum
argumentum
refertur.

Quod in ipso
refertur.

circumstantem suæ naturæ, ut accurrat ad replendum vacuum, sanè accedente aëre ad ignem, ignis, usque ad instans accessus aëris prorsus immotus, incipiet calefacere aërem: si ergo indiget influxu Dei, quo, immotus secundum locum, applicetur, & incipiat calefacere, sanè sui mutatione calefaciet.

Si item particula ignis, quæ est iuxta concavum lunæ, & nihil agit, inde extrahatur, & applicetur combustibili, aut illis iuxta concavum applicetur ab Angelo combustibile, sanè ut agat, indigebit prius moveri influxu & motu, quo applicetur de nouo ad calefaciendum.

Præterea, cum aqua supra aquam non grauitet, si quis aquam inferiorem subtrahat, superior grauitare incipiet: si ergo indiget influxu Dei, quo applicetur ad grauitandum, imprimendumque impullum in rem suppositam, dicendum erit ad grauitandum & imprimendum talem influxum, mutari ipsam prius à Deo: eiusmodi autem omnes mutationes, neque explicari potest quid sint, quo modo fiant, & cuius speciei mutationes sint, ut mox subiungam.

Addimus nos in eodem primo argumento: Cum verò per motum omnem, seu mutationem terminus aliquis producat ab ea re ipsa minime distinctus, neque illius mutationis & applicationis alius terminus fingi possit, nisi qualitas: sanè concedendum esset, quoties ignis calefacit, produci à Deo in ignem qualitatem quandam vnà cum illo motu, quod improbable videtur.

Responsio ad nostram confirmationem.
Ad hoc, explicat in primis hic autor, influxum illum Dei in causam, ut in ignem ad calefaciendum, esse similem ei, quo artifex influit in penicillum, dum illud mouet, & applicat ad pingendum. Deinde respondet, necesse non esse, quod influxus ille terminum habeat in causa secunda, verbi gratia in igne, sicut neque in actione, qua ignis calefacit, & cum qua concurrat, habet terminum, ut etiam D

Varia actiones & termini ad imaginem depingendam.
Ut distinctius procedamus, explicanda sunt mutationes, atque etiam termini earum, qui dum pictor penicillo vtitur ad pingendum interuenire solent. Supponamus verò motum brachij, ac penicilli digitis delati, quo & penicillum defert ad locum atramenti, illudque atramento intingit, & iterum intinctum defert ad tabulam, in qua est depingendum, solùmque loquamur de applicatione penicilli ad pingendum. Sanè pictor per voluntatem, appetitumque sensituum, imperat in primis motum manus & articularum, quibus penicillum tenet, aut simul etiam brachij, ut talis is motus sit, qualis ad imaginem depingendam iuxta regulas artis est necessarius. Ad eum verò efficiendum, mediante virtute motiua, & spiritibus sensituis, contractioneque aut laxatione neruorum ac musculorum, imprimat impullum articulis, manui, aut brachio, ut inde resultet motus localis eorundem membrorum, qualis ad imaginem depingendam est necessarius. Impetus autem ille, seu impullus articulis, manui, aut brachio ita impressus, qualitas quædam est, mediante spiritibus sensituis, contractioneque aut laxatione neruorum & musculorum impressa, haud dissimilis impullui, qui lapidi, dum proicitur, imprimi solet, quo mediata lapis post egressum à manu solet ferri sursum, quo usque adeò deficit, ut iam nõ superet grauitatem lapidis. Impressio autem impetus illius sanè, licet in lapide mediante motu brachij ac manus fiat, & in digitis, manu, & brachio fiat mediante mo-

A tu, & applicatione spirituum sensitiuorum, contractioneque aut dilatatione neruorum & musculorum, alteratio quædam est, cum sit productio cuiusdam qualitatis: neque est aliud quam qualitas ipsa impressa prout efficienter est à virtute motiua mediante illis instrumentis & motu eorum, quibus efficienter est impressa. Quo fit, ut illius alterationis proprius terminus detur per eam tamquam per actionem productus, nempe impetus ille & vis impressa. Ex eiusmodi autem vi impressa digitorum articulis, manui, & brachio, tamquam ex principio immediato efficiente, sequitur motus localis articularum & manus, aut etiam brachij, qualis necessarius est ad imaginem penicillo efficiendam, qui sanè motus suum etiam proprium terminum habet, nempe acquisitionem diuersarum existentiarum articularum cum penicillo in spacio ad picturam accommodatarum. Porro ex impetu, & motu articularum, manus, & brachij, sequitur tamquam ex principio efficiente, impetus & motus in penicillo, qui articulis tenetur, ad picturam accommodatus. Impressio autem impetus illius in penicillo est alteratio, pro termino habens impetum ipsum: motus autem localis penicilli habet pro termino acquisitionem variorum locorum, & contractum tabule accommodatarum ad imaginem exprimendam. Ex contactibus verò illis, posita qualitate atramenti apti ad hærendum tabulam, sequitur expressio imaginis, pro termino habens imaginem ipsam, ad quam tamquam ad finem, & terminum vltimum cæteræ actiones antecedentes ordinabantur.

Nunc examinemus huius autoris responsum. Sanè cum influxus Dei in ignem, quo ipse ait à Deo moueri, & applicari ad calefaciendum, in igne fit tamquam in subiecto, & non in aqua, in qua est calefactio & calor ab igne productus, sitque proinde distincta actio à calefactione, non solum re, subiecto, ac numero, sed etiam specie, eò quod non sit calefactio, sed applicatio, & motio ignis ad calefaciendum: mirum est quod pro termino immediatè eo productus, & cum quo fit idem re tamquam actio cum suo termino, habeat calorem existentem in aqua: quare si per omnem actionem semper aliquid immediatè producat, quod sit terminus illius, & cum quo actio fit idem re, sed ab eo formaliter distincta, concedendum erit in igne aliquid productum per eum influxum, & applicationem: & cum actio illa, & influxus, neque sit mutatio substantialis, neque secundum locum, neque augmentatio, non relinquatur, quæ alia actio sit, nisi alteratio latissime sumpta, per quam qualitas in igne producatur immediatè.

Ad id verò, quod dicitur, concursum Dei generalem, etiam nostra sententia, non habere terminum in calefactione, sed solum in calore per calefactionem producto, dicendum est, concursum Dei generalem, nostra sententia, non esse influxum in ignem, sed cum igne ad actionem, qua producat calor, & quæ tamquam actio emanat immediatè à Deo tamquam à causa vniuersali, & ab igne tamquam à causa particulari, atque adeò ab vtroque tamquam ab vna integra omnino causa immediata: quare cum influxus generalis Dei, & particularis ignis nostra sententia non sint due actiones, sed vna omnino simplex calefactio, quæ, ut à Deo est, influxus Dei vniuersalis, & ut ab igne est, influxus ignis particularis, necesse non est, ut is concursus generalis, quem nos asserimus, terminum habeat in calefactione, eò quod actio non habeat terminum in seipsa, sed in re per eam producta: longè verò diuersa ratio est de in-

Responsio ad confirmationem resili-

fluxu

fluxu in igne, quem ipse ponit, vt concedendus sit terminus per eum tamquam per actionem immediate productus.

In eodem primo argumento adiecimus, si ignis ad omnem actionem indigeret pratio illo motu, & applicatione, tunc quot essent passa illi coniuncta, quae simul calefaceret, tot vtique motibus ipse a Deo moueretur & applicaretur simul ad distinctas numero calefactiones quae ab eo emanarent, quod improbabile videtur.

Ad hoc respondet, negando sequi, tot motibus moueri & applicari, quot essent calefactiones numero, quae ab eo emanarent. Nam, inquit, ex parte principij & influxus qui virtute multiplex est, solum vna actio est. & influxus vnus virtute multiplex: ex parte aut terminorum & passibilium, dicentur plures actiones, sed non numero distinctae: quia tantum est vna actio virtute multiplex, vt dictum est.

Voluntaria est haec responsio: quoniam non explicat, vnde & qua ratione influxus ille sit vnica actio, virtute multiplex. Vt autem supra dictum est, quot quot concursum Dei generalem cum causis secundis admittunt, ad quamcumque numero actionem & effectum causae secundae constituunt peculiarem concursum Dei generalem, distinctum ab aliis, quibus ad reliquas actiones, & effectus concurreret, admittuntque posse Deum illum suspendere circa vniam actionem, aut partem actionis, non suspendendo illum circa alias eiusdem agentis, vt etiam conuincunt argumenta, quae in calce sequentis disputationis conficimus.

Item, vt supra etiam dictum est, iuxta hunc dicendi modum, Deus solum mouet & applicat ignem ad calefaciendum in commune, quod verò haec, aut illa calefactio numero ex tali applicatione sequatur, non prouenit ex applicatione ad illam in particulari, sed ex multiplicatione calefactibilium, quae is ignis reperit sibi coniuncta: id quod auctoris intento, de praefinitionibus ex eiusmodi applicationibus agendum ad suas actiones, nihil inferuit, vt dictum est.

Item ostensum est, influxum, quo ignis ita moueretur & applicaretur ad calefaciendum, non habere pro termino sibi proprio calorem productum in passa, sed hunc terminum esse proprium calefactionis, quae numero multiplicatur pro diuersitate numerica talis termini: constituendumque necessario esse proprium terminum in igne receptum illius applicationis & influxus, penes quem vnitas aut multiplicitas talis actionis atque datur: praesertim cum actio esse non solet in vno subiecto, & terminus per eam, tamquam per actionem, productus in alio. Vnde si talis influxus & motus in igne esset admittendus, sanè, comparatione calefactionis, quae inde vterius emanaret in aqua, haberet se, non vt actio, sed vt principium efficiens illius vnà cum calore ignis: eo pacto quo impetus & localis motus digitorum sunt principium efficiens impetus & motus, quibus penicillum mouetur, & applicatur ad pingendum: & eo modo quo actus virtutum, & scientiarum, principium sunt efficiens habituum, qui ex illis generantur, vt alibi ostendimus.

Interrogandus verò est hic autor, num influxus & applicatio ignis ad calefaciendum, sit eadem actio cum calefactione qua calor inducitur in passum. Si respondeat, esse eandem, interrogandus iterum est, qui fieri possit, vt vna sit in igne tamquam in subiecto, & alia in aqua. Itemque qui fieri possit, vt calefactio pro diuersitate terminorum, quae in passa recipiuntur, numero multiplicetur, influxus verò ille non item. Si verò respondeat esse diuersas actiones,

Molina in D. Thom.

sanè diuersos etiam terminos habebunt, & penes eos numero, atque etiam specie distinguuntur.

Quartum nostrum argumentum (quod hic autor tertium conficit) sic habet. Si concursus Dei generalis cum causis secundis esset influxus in causas, quo eas moueret, applicaret, ac potentiores redderet ad agendum, cum talis influxus in causa secunda, & quicquid in ea per illum producit, esset quippiam creatum, coadiuuaretque vim propriam causae. v. g. ignis ad calorem in aquam producendum, vtique non minus esset causa secunda, quam vis ipsa calefaciendi ignis: quare non minus indigeret concursu alio Dei, quam vis ignis: eò quòd indigere eò concursu Dei generali ad agendum, commune quippiam sit causis omnibus secundis, etiam supernaturalibus, nulla excepta. Vnde vel concedendus esset infinitus processus in eiusmodi concursibus, nullumque pròinde posse produci effectum, vel fatendum esset, concursum Dei generalem non esse influxum in causam, sed immediate cum causa in actionem & effectum.

Ad hoc argumentum negat, eiusmodi influxum non debere appellari causam secundam: sicut actio, quae agens agit, non appellatur causa secunda.

Nos verò paulò antè ostendimus, si admittendus sit, non posse habere rationem actionis comparatione calefactionis & caloris, quae vterius sequitur, & recipiuntur in aqua, sed habere rationem principij efficiens vnà cum calore ignis, qui eo applicatur ad agendum: neque esse eandem rationem de actione ipsa, vt principium efficiens appelletur comparatione sui termini cum quo est idem re, distincta solum ab eo formaliter.

Addit hic autor, eodem modo dicendum non esse eiusmodi influxum indigere alio eò concursu Dei, quo ait nos dicere, auxilium efficax supernaturale, quod recipitur in libero arbitrio, illudque praemouet ad actus & opera supernaturalia, non indigere alio concursu Dei, aut abeundum esse in infinitum in eiusmodi concursibus.

Non satis attètè legit hic autor nostram Concordiam, dum id nobis tribuit. Apertissimè namque, idque non semel, docuimus, praeter auxilium gratiae praeuientis, quod efficienter cum libero arbitrio concurrat ad opera supernaturalia fidei, spei, caritatis, aut contritionis necessarium esse concursum Dei generalem, quo Deus immediate influat in eadè opera inmediate suppositi: eò quòd coniunctum ex libero arbitrio & gratia praeuientiè sit causa secunda, tametsi ex altera parte supernaturalis, & omnis causa secunda, etiam si supernaturalis ea sit, nihil efficere possit sine concursu Dei generali, quo simul Deus influat. Cum autem concursum Dei generalem nos dicamus esse influxum Dei in effectum causae secundae, & non in causam ipsam, sanè ex nostra assertione non sequitur processus in infinitum, sicut sequitur ex eorum assertione qui affirmant, concursum generalem esse influxum in causam secundam, quo Deus illa moueat & applicet ad agendum.

Ad reliqua nostra argumenta non respondet hic autor, quoniam simul cum concursu Dei generali in causam, quo eam moueat & applicet, concedit concursum generalem Dei immediate cum causa in actionem & effectum, vt nostra argumenta conuincunt.

A nobis etià hic autor dissentit, quoniam agrè fert nos in calce disputationis praecedentis, & disputationis quintae dixisse, si sit sermo de causa integra, vt comprehendit omnem actionem necessariam, siue ea vniuersalis sit, siue particularis, Deum per concursum generalem cum causis secundis efficere

Prima pars responsionis ad nostrum quartum argumentum refellitur.

Secunda pars responsionis.

Refellitur.

Quarta

Ad secundam partem responsionis

Refellitur.

vnā integram causam coalescentem ex pluribus non integris comparatione effectus, ita vt neque Deus per solum concursum vniuersalem sine causis secundis, neque causae secundae sine concursu vniuersali Dei sufficiant ad producendum effectum. Effetamen causas partiales praedicto modo, nō quidem partialitate effectus, quasi aliquid sit in effectu, quod sit ab vna causa, & non ab alia: sed partialitate causae, quia effectus à neutra earū est, nisi simul altera influente tamquam parte integrā omnino causae talis effectus. Addidimus verò, si sermo sit de integra seu tota causa, non omnino, sed in aliquo gradu causae: tunc Deum per concursum generalem esse integram causam in gradu causae maximè vniuersalis, eò quod nulla alia cum ea concurrat in eo gradu causae, & similiter varias causas secundas esse integras eiusdem effectus in suo gradu & ordine. Hanc, inquam, doctrinam aegre fert hic autor, conpendens, neque Deum, neque eiusmodi causas secundas esse praedicto modo partiales causas, sed vnāquamque solum esse dicendam totalem, & idem alibi vult de intellectu, & specie intelligibili concurrentibus ad intellectionem, de intellectu & lumine gloriae concurrentibus ad visionem beatificam, de gratia praeueniente, & libero arbitrio concurrentibus ad actus fidei, spei, contritionis, aut caritatis, & de aliis similibus.

Causarum subordinatarum, quaedam eodem prorsus influxu, alia diuerso agunt: & haec propriae partiales dici possunt.

Attende tamen, prudens lector, inter causas concurrentes ad eundem effectum, quasdam esse, quae eodem omnino influxu influunt in effectum: vt sunt ignis, forma substantialis ipsius, & calor in eo resistens, comparatione calefactionis, quae ab eis emanat: homo, anima, & intellectus comparatione intellectionis: ignis, ferrum candens, & calor in ferro candente, comparatione calefactionis, quae à ferro candente emanat: artifex & penicillum comparatione picturae: & ferè instrumenta omnia artificis comparatione artefacti, quando in instrumento non est vis particularis ad agendum, sed solum aptitudo, vt eo artifex agat, suoque influxu per instrumentum inducat effectum artis. Alias verò esse causas concurrentes ad eundem numero effectum, quae non eodem influxu influunt, sed vnaquaque earum suum proprium, & peculiarem ad eum effectum necessarium adhibet: vt sunt Deus concursu generali, & causa secunda ad quemcumque effectum causae secundae proprium: intellectus & species intelligibilis ad intellectionem: intellectus & lumen gloriae ad visionem beatificam: liberum arbitrium & gratia praeueniens ad actus fidei, spei, contritionis, & alios caritatis, & sunt aliae similes causae. In his autem, licet concedendum sit, vnāquamque in suo ordine & gradu esse causam totalem, negari tamen non potest esse partialem, partialiter, & non toto influxu ad effectum necessariò influens, si de integra omnino causa sit sermo. Malè autem verissimus hic modus loquendi, atque ex ipsamet rerum, & causarum natura desumptus ac ductus aliquibus sapit: quoniam argumenta apertissimè dissoluit, quibus sibi tales praesumptiones ad actus supernaturales & naturales liberi arbitrij persuadent, quae arbitrij libertatem de medio tollunt: & quibus tales sensus compositos & diuisos confingunt, vt nostram libertatem rem faciant de solo titulo, & denique, quoniam veritatem in multis difficillimis quaestionibus, in quibus ipsi contrarium sibi persuadent, è tenebris eruit, miraque luce perfundit. Videant, num concedere audeant, vel Deum non concurrere concursu generali, ad materiale peccati, vel esse totam causam illius, eò quod tamquam causa vniuersalis ad

illud concurrat, nisi cum hoc addito, in genere & gradu vniuersalissima causa? Non rectè etiam concederent causam secundam esse totam omnino causam eius effectus, qui ab ipsa emanat: solum namque est concedendum, esse totam causam in gradu causae particularis, quando ab illa sola emanat talis effectus tamquam à causa particulari. Haec dixisse hoc loco sufficiat, neque expectetur, vt inutiliter haec ipsa repetantur: vt enim hic vsque ea tamquam verissima supposuimus, sic etiam in sequentibus vbi-cumque se obtulerit occasio ea supponemus.

DISPUTATIO VIII.

Diluuntur obiectiones aliae aduersus nostram sententiam de concursu Dei generali.

Non defuerunt, qui aduersus sententiam disputatione sexta explicatam, atque praecedente disputatione defensam, in hunc modum argumentarentur. Si concursus generalis Dei cum igne ad calefaciendam aquam, nō esset influxus Dei in ignem, quo à Deo applicaretur, ac potens redderetur ad calefaciendam aquam, sed esset influxus Dei cum igne in aquam, tunc licet, Deo concursu suo vniuersalem denegante, ignis calefacere non posset aquam, posset nihilominus mittere in illam suum influxum, & conatum, qui sine influxu Dei satis non esset ad calefaciendum. Quemadmodum, inquit, si ad aperiendum ostium, propter ostij resistentiam, necessarius sit conatus, & influxus duorum, utique si vnus tantum ostium impellat, & si solus aperire nequeat, immittit tamen influxum, & conatum suum in illud. Neque enim si agens aliquod sine alterius ope nequit efficere aliquid, sequitur, vt neque influxum & conatum in passum immittat, vt in lucra est manifestum: qui enim alteri reluctatur, à quo superari, & deiici non potest, in se tamen ipso experitur influxum, & conatum sui aduersarij. Simili ergo modo, licet ignis sine influxu Dei in aquam calefacere eam non posset, posset nihilominus influxum suum, & conatum in eandem immittere, qui tamen non sufficeret sine influxu Dei ad calorem producendum: asserere autem ignem sine concursu generali Dei posse ex se quiddam immittere, periculosum in fide est: cum sine concursu generali Dei nihil omnino effici possit.

Ad hoc argumentum negandum est, facta ea hypothese, ignem posse mittere in aquam suum influxum & conatum: neque enim video quid aliud sit influxus ignis in aquam, quam calefactio vt ab igne, neque item video, praeter vim ipsam naturalem ignis ad calefaciendum, seu calorem ignis, qui inclinatio quaedam ac momentum naturae est, vt si ceterae adfint conditiones requisitae ad agendum, calefaciat, quid aliud sit conatus ignis in aquam, quam calefactio ipsa: quare si calefactio, quae ignis aquam calefaciat, esse nequit sine cooperatione & concursu vniuersali Dei in aquam, neque influxus ignis, neque conatus ignis ad calefaciendum esse poterit sine eodem Dei concursu. Qui verò illo modo argumentantur, velle videtur influxum, & conatum ignis ad calefaciendum aquam distinctum quid esse à calefactione, calefactionemque effectum esse illius, dum modo influxus, & conatus ignis superent resistentiam aquae, vt ab exemplis & probationibus, quae subiungunt, videtur etiam colligi. Ridiculum autem videtur asserere, si res calida ex eo frigidam calefacere non possit, quia vincere nequeat frigoris resistentiam, aliquem nihilominus influxum & conatum

Argumentum primum.

Solutio.